

Soạn bài Những đứa con trong gia đình - Ngữ văn lớp 12

Câu 1. Đoạn trích *Những đứa con trong gia đình* được trần thuật chủ yếu từ điểm nhìn của nhân vật nào? Cách trần thuật này có tác dụng như thế nào đối với kết cấu truyện và việc khắc họa tính cách nhân vật?

Trả lời:

Truyện *Những đứa con trong gia đình* chủ yếu được trần thuật dưới góc nhìn của nhân vật Việt, khi anh bị thương trong trận đánh, lúc mê lúc tỉnh. Lối trần thuật này có hai tác dụng về mặt nghệ thuật:

- Câu chuyện vừa được thuật, kể cùng một lúc, tính cách nhân vật cũng được khắc họa.
- Câu chuyện dù không có gì đặc sắc cũng trở nên mới mẻ, hấp dẫn vì được kể qua con mắt, tấm lòng và bằng ngôn ngữ, giọng điệu riêng của nhân vật.
- Nhà văn có thể nhập sâu vào thế giới nội tâm của nhân vật để dẫn dắt câu chuyện. Diễn biến của câu chuyện vì thế mà linh hoạt, có thể xáo trộn thời gian, không gian, không phụ thuộc vào trật tự thời gian tuyến tính.
- Những chi tiết ngẫu nhiên của hiện thực chiến trường được gợi ra từ những dòng hồi tưởng, liên tưởng đến quá khứ, khi gần khi xa, từ chuyện này sang chuyện khác hết sức tự nhiên. Nhà văn phải thành thạo tâm lí ngôn ngữ nhân vật mới có thể trần thuật theo phương thức này.

=> Ở đây qua dòng hồi tưởng của nhân vật Việt, hình ảnh của các nhân vật - các thành viên trong gia đình: ba, má, chị Chiến, chú Năm được lần lượt giới thiệu hiện rõ dần đồng thời bản thân Việt - người kể chuyện cũng bộc lộ ngày càng đầy đủ tư cách, tính cách, cảm xúc tình cảm của chính mình.

Câu 2. Tác phẩm kể chuyện một gia đình nông dân Nam Bộ. Truyền thống nào đã gắn bó những người con trong gia đình với nhau?

Trả lời:

Truyền thống đánh giặc của gia đình đã gắn bó những con người trong dòng máu.

- Truyền thống yêu nước mãnh liệt, căm thù bọn xâm lược ngàn ngút và tinh thần chiến đấu cao đã gắn kết những con người trong gia đình với nhau. Lời chú Năm: "*Chuyện gia đình nó cũng dài như sông, để rồi chú chia cho mỗi đứa con một khúc mà ghi vào đó*", con là sự tiếp nối cha mẹ nhưng không chỉ là tiếp nối huyết thống mà còn là sự tiếp nối truyền thống. Đồng thời muốn hiểu về những đứa con phải hiểu ngọn nguồn sinh ra nó, phải hiểu về truyền thống gia đình nó.

Soạn bài Những đứa con trong gia đình - Ngữ văn lớp 12

- Chú Năm: đại diện cho truyền thống và lưu giữ truyền thống (trong câu hò, trong cuốn sổ).
- Má Việt cũng là hiện thân của truyền thống ẩn tượng sâu đậm nhất ở người phụ nữ này là khả năng ghìm nén đau thương để sống và duy trì sự sống, che chở cho đàn con và tranh đấu.
- Việt và Chiến là hai đứa con của gia đình đã tự nguyện cầm súng chiến đấu báo thù cho ba mẹ bị giặc Pháp giết hại.

Câu 3. Phân tích và so sánh tính cách các nhân vật Chiến, Việt để làm rõ sự tiếp nối truyền thống gia đình của những người con.

Trả lời:

** Nét tính cách chung của hai chị em.*

- Hai chị cũng cùng sinh ra trong một gia đình chịu nhiều mất mát đau thương (cùng chứng kiến cái chết đau thương của ba và má).
- Hai chị em có chung mối thù với bọn xâm lược. Tuy còn nhỏ tuổi, chí căm thù đã thôi thúc hai chị em cùng một ý nghĩ: phải trả thù cho ba má và có cùng nguyện vọng được cầm súng đánh giặc.
- Tình yêu thương là vẻ đẹp tâm hồn của hai chị em. Tình cảm này được thể hiện sâu sắc và cảm động nhất trong cái đêm chị em giành nhau ghi tên tòng quân và sáng hôm sau trước khi lên đường nhập ngũ khiêng bàn thờ má sang nhà chú Năm.
- Cả hai chị em đều là những chiến sĩ gan góc dũng cảm. Đánh giặc là niềm say mê lớn nhất của hai chị em Việt và Chiến cũng là của tuổi trẻ miền Nam trong những năm tháng ấy: "*Hạnh phúc của tuổi trẻ là trên trận tuyến đánh quân thù*".
- Hai chị em Việt đều có những nét ngây thơ, thậm chí có phần trẻ con (giành nhau bắt ếch nhiều hay ít, giành nhau thành tích bắn tàu chiến giặc và giành nhau ghi tên tòng quân).

** Nét tính cách riêng giữa Chiến và Việt*

- *Nét riêng ở Chiến:*

+ Hơn Việt chừng một tuổi nhưng Chiến người lớn hơn hẳn: Chiến có thể bỏ ăn để đánh vắn cuốn sổ gia đình. Chiến không chỉ "*nói in như má*" mà còn học được cách nói "*trọng trọng*" của chú Năm...

Soạn bài Những đứa con trong gia đình - Ngữ văn lớp 12

- Tính cách "người lớn" ở Chiến còn thể hiện ở sự nhường nhịn. Tuy có lúc giành nhau với em: tranh công bắt ếch, đánh tàu giặc, đi tòng quân nhưng bao giờ cô cũng nhường em hết, trừ việc đi tòng quân.

Nguyễn Thi đã xây dựng nhân vật Chiến vừa có cá tính vừa phù hợp với lứa tuổi, giới tính. Chiến là nhân vật được hiện lên qua hồi tưởng của Việt nhưng đã gây được ấn tượng sâu sắc.

- *Nét riêng của Việt:*

+ Nếu Chiến có dáng dấp của một người lớn thực sự thì ở Việt là sự lộc ngọc, vô tư của một cậu con trai đang tuổi ăn tuổi lớn.

+ Chiến nhường nhịn em bao nhiêu thì Việt hay tranh giành với chị bấy nhiêu.

+ Đêm trước ngày ra đi, Chiến nói với em những lời nghiêm trang thì Việt lúc "*lăn kênh ra ván cười khi khi*", lúc lại rình "*chụp một con đom đóm úp trong lòng tay*".

+ Vào bộ đội, Chiến đem theo tấm gương soi còn Việt lại đem theo một chiếc súng cao su.

+ Nhưng sự vô tư không ngăn cản Việt trở thành một anh hùng (ngay từ bé Việt đã dám xông vào đá thằng đã giết cha mình. Khi trở thành một chiến sĩ, mặc dù chỉ có một mình, với đôi mắt không còn nhìn thấy gì, với hai bàn tay đau đớn, Việt vẫn quyết tâm ăn thua sống mái với quân thù).

=> Nhân vật Việt là một thành công lớn trong cách xây dựng nhân vật của Nguyễn Thi. Tuy còn hồn nhiên và còn nhỏ nhưng trước kẻ thù Việt lại vụt lớn, chững chạc trong tư thế của một người chiến sĩ.

Câu 4. Phân tích những biểu hiện của khuynh hướng sử thi trong đoạn trích này.

Trả lời:

- Chất sử thi của thiên truyện được thể hiện qua tính chất ngợi ca truyền thống lớn của một dân tộc, thể hiện trong truyền thống một gia đình.

- Cuốn sổ là lịch sử gia đình, qua đó thấy lịch sử của một đất nước, một dân tộc trong cuộc chiến chống Mĩ.

- Số phận của những đứa con, những thành viên trong gia đình cũng là số phận của nhân dân miền Nam trong cuộc kháng chiến chống Mĩ khốc liệt.

Soạn bài Những đứa con trong gia đình - Ngữ văn lớp 12

Truyện của một gia đình dài như dòng sông còn nối tiếp: "*Trăm dòng sông đổ vào một biển, con sông của gia đình ta cũng chảy về biển, mà biển thì rộng lắm... rộng bằng cả nước ta và ra ngoài cả nước ta...*". Truyện kể về một dòng sông nhưng nhà văn muốn ta nghĩ đến biển cả. Truyện về một gia đình nhưng ta lại cảm nhận được cả một Tổ quốc đang hào hùng chiến đấu bằng sức mạnh sinh ra từ những đau thương.

- Mỗi nhân vật trong truyện đều tiêu biểu cho truyền thống, đều gánh vác trên vai trách nhiệm với gia đình, với Tổ quốc trong cuộc chiến tranh vệ quốc vĩ đại. Tất cả các nhân vật đều có phẩm chất của những người anh hùng:

+ Căm thù giặc sâu sắc

+ Gan góc, dũng cảm, khao khát được chiến đấu giết giặc

+ Giàu tình nghĩa, rất mực thủy chung, son sắt với cách mạng và quê hương

=> Thiên truyện là một bài ca ca ngợi truyền thống đấu tranh bất khuất của những người nông dân Nam Bộ nói riêng và dân tộc Việt Nam nói chung.

LUYỆN TẬP

Yêu cầu: Phân tích đối thoại giữa Chiến và Việt đêm trước ngày nhập ngũ? Tâm lí và tính cách của mỗi nhân vật thể hiện như thế nào qua đoạn đối thoại này?

Gợi ý trả lời:

- *Điểm chung:* Đoạn đối thoại của Chiến và Việt trước ngày nhập ngũ rất sinh động, thể hiện rõ tính cách và cá tính của từng nhân vật.

+ Thương mẹ

+ Mang mối thù chung của cả gia đình.

+ Cùng có quyết tâm đánh giặc.

- *Điểm riêng*

+ Chiến tỏ rõ tính cách, cá tính của người chị, một cô gái mới lớn, đêm trước ngày lên đường, Chiến lo toan thu xếp chu đáo việc nhà.

Soạn bài Những đứa con trong gia đình - Ngữ văn lớp 12

+ Tính cách, cá tính của Chiến vẫn còn trẻ con. Là một cậu con trai vô tư, đêm trước ngày lên đường, Việt vô tư "*lăn kên ra ván, cười khì khì*", vừa nghe vừa "*chụp một con đom đóm úp trong lòng tay*" rồi ngủ quên lúc nào không biết.